

delig historisk og kulturhistorisk art. Der er en god gennemgang af sagnet om 1219 og dette sagns udvikling. Forbindelsen mellem Danmark og Estland før Valdemar Atterdags salg omtales også. Et pudsigt kulturhistorisk træk er den barske humor, der lyser ud af nogle deviser på fanerne fra Christian V's tid, f. eks.: »Faar, der bræger møget, mælker lidt« eller »Snack har vi nock af«.

I bogens sidste afsnit gøres rede for Dannebrog's udvikling fra kongens og hærens fane til folkets flag; måske kunne man ønske denne del af værket uddybet, da dette emne må have større almen interesse.

J. Holst-Jensen.

Hugo Matthiessen: Fæstning og Fristed, Fredericia Interiører med Figurer 1760—1820. 1950. (Gyldendal).

Denne bog — tilegnet Fredericia i 300-aaret for byens grundlæggelse — er en fortsættelse af den i 1911 udsendte »Fredericia 1650—1760. Studier og Omrids«. Hugo Matthiessen antyder ofte i sine undertitler det lette — undertiden næsten yndefulde, der er over hans kulturhistoriske skildringer. Mest malende er vel undertitlen til bogen om Limfjorden »Fortoninger og Strejflys«. I den foreliggende bog gives en fornemmelse af en scene med hurtigt skiftende skuespillere, som agerer i Fredericias sidste aar som »mærkelig« by. De to forhold, som skilte den ud fra andre byer, kan angives ved to kapiteltitler, nemlig det 4. Fremmede Trossamfund og det 5. Fallenternes Fristed.

Asylrettighederne skabte af Fredericia en broget by, og Hugo Matthiessen fremdrager af mangfoldigheden en række figurer, der spænder fra almindelige smaafallenter til eventyrere af europæisk format, for hvem byen var et hvile- og tilflugtssted i et uroligt liv.

Helt samme syn paa den havde ikke alle dens embedsmænd. At blive sendt til Fredericia var ofte som at blive sat udenfor. Mænd af den for opgaven rette støbning, som Hans de Hoffman, forstod dog at sætte sig ud over de vanskeligheder, som modsætningerne i befolkningen rejste. Han bliver herved, som en typisk repræsentant for den oplyste enevælde, byens betydeligste personlighed i dette tidsrum.

Modsætningerne har nok været af mere formel natur som for eksempel religiøs isolation; men der mærkes ingen ufred paa dette felt, hvad man ellers nok kunne vente med jøder, reformerte, katolikker og lutheranere i en lille by.

Med Napoleonskrigenes afslutning er det ligesom farven gaar af byen. Jøderne kan nu rejse, hvorhen de vil, og antallet af eventyrere og mærkelige fremmede mindskes. Fredericia bliver en almindelig dansk provinsby.

Hugo Matthiessen er jo efterhaanden næsten blevet en institution i dansk kulturhistorie. Med sit blik for det pudsige og sin sans for den lille detaljes virkning — ogsaa i stilen — er han let at læse og underholdende at følge. Men slaar man op bag i bogen, som i alle hans bøger, og finder de detaljerede kildehenvisninger, maa man erkende, at det næppe er helt galt at betragte historieskrivningen som en kunst.

Finn Lauridsen.

Charles Christensen: Kronborg. 1950. (G. E. C. Gads Forlag).

I Danmarks arkitekturhistorie under renaissancen indtager Kronborg en central stilling, og gennem Shakespeare er slottet blevet kendt i hele den engelsk-

talende verden. Den redegørelse for slottets bygningshistorie, som arkitekt Charles Christensen har udsendt, kan derfor påregne almindelig opmærksomhed.

Da Frederik II kort efter syvårskrigen afslutning gav sig i gang med Kronborgs opførelse, havde han som grundlag Erik af Pommerns eller muligvis Margrethes gamle gotiske Krogen, af hvilken endnu store dele står bevaret inde i det nuværende slot. I den almindelige bevidsthed står Kronborg som et udtryk for danskhed, men i virkeligheden er slottet resultatet af en syntese af nederlandsk og dansk kultur. Endog navnet er der sidestykker til i Nederlandene, hvorfra påvirkningen begyndte allerede i slutningen af middelalderen og under Frederik II fik sit skønneste udtryk, og en opregning af de arkitekter og kunstnere, der har arbejdet på Kronborg, vil samtidig give en næsten fuldstændig række af de kunstnere, der formidlede Nederlandenes arkitektoniske idealer i Danmark. Vanskeligere er det derimod at udpege de enkelte kunstners arbejder blandt slottets enkeltheder, og mange gange maa forfatteren nøjes med antydninger eller hypoteser, hvor læseren ønsker en mere præcis udtryksform. Endnu er der så mange huller i vor viden, at slottets historie ikke kan skrives fuldstændigt, og den foreliggende bog har måske mere betydning ved sin indrømmelse af, at der er talrige uløste problemer, end ved de positive oplysninger. Den kræver også adskillig forkundskab for at kunne læses med udbytte, men den giver en god forestilling om de idealer, tidens bygherrer og bygmestre stræbte efter. Den tidlige renaissance er et af de mest betagende afsnit af kunstens historie i Danmark. Dens værker overgår, hvad der senere blev præsteret under Christian IV, og under forfatterens førerskab får man en god orientering. Et fyldigt uddrag på engelsk afslutter bogen.

Helge Søgaard.

Alfred Kaae: Laasby Sogn. 1949. (Kaaes Forlag, Kronhede, Ulfborg).

Lærer Alfred Kaae er en meget flittig mand. I 1945 udsendte han en diger bog om Torsted sogn, og allerede 3 år efter møder han med en ny sognehistorie, denne gang om sit fødesogn Laasby.

Forfatteren kan skrive. De første sider, hvor han fortæller et par små og ringe oplevelser fra sin barndom og ungdom, men oplevelser, der fik sognets historie til at lukke sig op for ham og gjorde ham til Laasbys historieskriver, er formet af en sprogets mester. Ikke mange lokalhistorikere fører en pen som Alfred Kaae.

Og så fortsætter han med et arkæologisk kapitel om sognets grundlæggelse, heldigvis knap så bredt som det tilsvarende afsnit i Torsted-bogen, og videre fortæller han om sognet i middelalderen, om svenskekrigene, om matrikuleringen, om sognet, mens det hørte under Skanderborg rytterdistrikt, om herregården Kalbygaard, sognets byer og sognestyre, kirke og skole og livet i den gamle landsby, alt sammen illustreret af forfatterens egne tegninger og en del fotografier.

Et mægtigt arbejde ligger til grund for bogen, hvad dens mylder af enkeltheder vidner om. Men alle disse enkeltheder er bogens svaghed. F. eks. kunne man uden skade havde undværet folketællingslisten 1787, der fylder over 4 sider, men ikke er af nogen som helst interesse i en sognehistorie. I det hele taget ville bogen have vundet, hvis forfatteren havde beskåret bogen for lignende detaljer, havde *fortalt* mere og opremset noget færre kendsgerninger, men givet sig tid til at fordybe sig mere i stoffet. Ganske vist er det sandt, at detaillene er historiens sjæl. Men detaillerne skal sige noget, de skal ikke